

Od dokumentů k příběhům a k sobě samým

Kompetence pro demokratickou kulturu

Zážitkové učení

Zážitkové učení

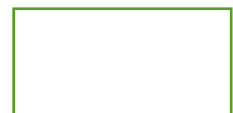
Porozumění historii napomáhá vytváření našeho náhledu na současnost, především na úrovni společenských dějů. Proto se snažíme, abychom při výuce řešili konkrétní problémy prostřednictvím autentických příběhů, autentických příběhů, archivních dokumentů, návštěv míst paměti nebo setkávání s těmi, kteří mají s událostmi osobní zkušenost.

Typické pro zážitkové učení je, že vzdělávací proces je založený na aktivitě žáků, žák přejímá odpovědnost za výsledky vzdělávání a vztah učitele a žáka je založen na spolupráci. Způsobu, jak ze žáka udělat svého partnera, dát mu odpovědnost a dosáhnout toho, aby (nejen) žák svou odpovědnost převzal, byl věnován Sešit 4 této metodiky. Metodě kritického myšlení, která je jednou z forem zážitkového učení, je věnován Sešit 6. V této části se budeme věnovat aktivitám spojených s historickou pamětí, s vyrovnáním se s minulostí a převzetím odpovědnosti za svoje konání.

Z pohledu kompetencí pro demokratickou kulturu umožňují zážitkové aktivity nahlédnout různé situace z více pohledů, pochopit, jak zákony, sociální postavení, zkušenosti, příslušnost ke skupině, identita – zvolená nebo vnucená – ovlivňují rozhodnutí jednotlivců, uvažování a jednání skupin. Pomáhá přijmout kulturní diverzitu, podněcuje schopnost snášet nejistotu, snižuje strach z neznámého. Umožňuje nahlédnout spravedlnost nebo nespravedlnost zákonů a uvědomit si roli lidských práv, která platí stejně pro všechny.

Zážitek lze považovat také za jedinou cestu, jak je možné ovlivnit hodnoty jednotlivce, není to však cílem. Návštěva místa paměti, setkání s konkrétním člověkem nebo dramatické zpracování události umožňuje žákům vystoupit ze své komfortní zóny, vyzkoušet si aktivity v roli a z role poté vystoupit. Pokud se žák odmítne zážitkové aktivity účastnit, respektujeme to, protože nevíme, co se za jeho odmítnutím skrývá.

Institut Terezínské iniciativy se zabývá výzkumem dějin holocaustu, připomínáním jeho obětí a vzděláváním o něm. Proto jsme pro tuto publikaci vybrali aktivitu **Ti, kteří se nevrátili**, při které pracujeme s archivními materiály shromážděnými v Databázi obětí holocaustu. Následně se snažíme rekonstruovat příběh člověka, jehož dokumenty máme k dispozici. Jiným způsobem, jak s tématem holocaustu pracovat a jak se k minulosti postavit, je návštěva místa paměti.

Ti, kteří se nevrátili

Anotace: Na základě archivních materiálů rekonstruuje příběhy obětí holocaustu. Využíváme přitom Databázi obětí holocaustu, která obsahuje také digitalizované dokumenty převážně z českých archivů. Databáze je dostupná na www.holocaust.cz/databaze-obeti/. Příběhy dáváme do souvislosti s velkými dějinami a nakonec je převedeme do dramatické podoby.

Časová dotace: 90 - 125 minut, podle velikosti třídy a zkušeností se samostatnou prací.

Způsob práce: Práce ve skupinkách, práce s archivními materiály, porozumění textu, dramatizace.

Kompetence pro demokratickou kulturu: Rozvíjí schopnost orientovat se v různých zdrojích, ověřovat informace, spolupracovat ve skupině, naslouchat ostatním a zdůvodnit své názory a podložit je důkazy. Aktivita také rozvíjí empatii a schopnost vystoupit ze své bezpečné zóny. Reflektuje lidská práva, rovnost a spravedlnost pro všechny.

Tváří v tvář historii: Historická studie.

Metodika a postup:

- Velké dějiny jsou často vnímány jako data a statistiky. Data a statistiky však ukrývají příběhy konkrétních lidí. Holocaust neznamena těžko představitelné číslo šest milionů zavražděných Židů, ale šest milionů jedinečných konkrétních lidských příběhů. Jen z území Protektorátu Čechy a Morava se z koncentračních táborů nevrátilo více než 80 000 odtud odvečených Židů a Romů. Z mnoha rodin se nevrátil nikdo. Znamenalo to, mimo jiné, že nebylo člověka, který by jejich příběh zaznamenal, kdo by o nich vyprávěl. Dnes však dokážeme některé příběhy zrekonstruovat na základě dokladů, které se zachovaly v archivech.

V příloze najdete dokumenty, které zaznamenávají život rodiny Emila Wachtla, další zdokumentované příběhy najdete na www.holocaust.cz.

- Žáci se rozdělí do skupin po 4-6 žácích. Každá skupina prostuduje dokumenty,

Já a my
Člověk a společnost
Historická studie
Vyrovnaní se s minulostí
Rozhodnutí angažovat se

které má k dispozici. Na jejich základě sestaví rodokmen člověka, jehož dokumenty má k dispozici.

- Dokumenty nám umožňují zjistit, jaké události se v životě člověka staly. Žáci se na základě dokumentů pokusí zrekonstruovat životní cestu člověka. Kdy se narodil, oženil /vdala, měl děti? Víme, jaké měl povolání? Kdy a proč vznikly jednotlivé dokumenty? Co všechno jsme zjistili a jaké informace nám chybí? Máme možnost je nějak zjistit?

- Rozdejte žákům pracovní list Omezování práv Židů v Československé republice a v Protektorátu Čechy a Morava v letech 1939 – 1942. V každé skupině žáci nakreslí životní cestu rodiny nebo jejího člena, na kterou zanesou události známé z dokumentů a ty události z pracovního listu, které mohly jeho život významně ovlivnit.

Najděte v jeho příběhu momenty, kdy stál před významným rozhodnutím. Co všechno mohlo ovlivnit jejich volbu? Na kom záviselo rozhodnutí?

- Žáci představí příběh člověka, jehož dokumenty měli k dispozici, ostatním.

V příloze najdete dokumenty vztahující se k rodině Wachtlových. Dokumenty k dalším příběhům najdete na stránkách www.holocaust.cz.

- Pokud by měli o člověku, jehož příběh zpracovali, natáčet film, o čem by byl? Mohou skupině představit/zahrát trailer k svému filmu?

- Nakonec se žáků ptejte, co je na aktivitě zasáhlo nejvíc. Co je nejvíc zaujalo. Mají historické filmy pravdivě ukazovat události nebo je možné přizpůsobit historii tak, aby byl děj filmu zajímavý? Jak by bylo podle nich nejvhodnější připomínat historické události a jejich oběti?

Trailer k filmu – jak na to

Představte si, že jste získali finanční podporu, abyste mohli natočit o rodině Wachtlových (nebo jiné rodině, kterou se zabýváte) film. Můžete si zvolit žánr, obsazení, formu, lokaci. Máte k dispozici veškerý štáb. Již teď chcete vzbudit v budoucích divácích očekávání. K tomu potřebujete natočit trailer. Co v tomto traileru bude? Trailer zahrajte a zapojte přitom všechny členy skupiny.

Než se pustíte do přípravy, rozhodněte se:

Já a my

Člověk
a společnost

Historická studie

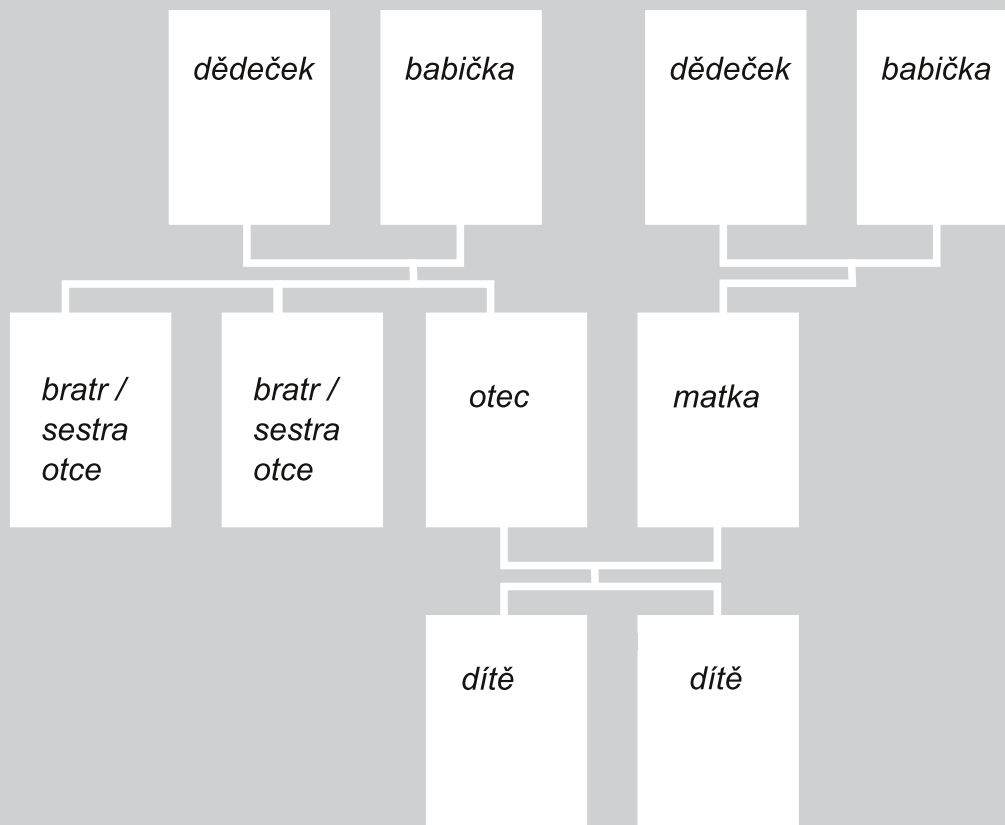
Vyrovnání se
s minulostí

Rozhodnutí
angažovat se

- *jaký je žánr filmu, který natáčíte (drama, thriller, dokument, animovaný, konverzační, nebo dokonce horor nebo komedie),*
- *komu je film určený,*
- *kdo je hlavní postavou / hlavní postavy (můžete také rozhodnout, kteří herci je budou hrát, v tomto směru máte úplně volnou ruku),*
- *o čem film bude,*
- *z čího pohledu se bude děj odehrávat,*
- *kde se bude odehrávat,*
- *jaké filmové prostředky použijete – co snímá kamera, natáčíte ve dne nebo v noci, v interiéru nebo exteriéru, je důležité nějaké roční období).*

A samozřejmě nezapomeňte na obsah traileru, který nás na vznikající film navnadí. Zahrajte a popište ho tak, abyste nás přesvědčili, že tento film musíme vidět.

Rodokmen

[illegible]

Zdroj: Národní archiv ČR, fond Policejní ředitelství, manipulační období 1941-1950, sign. V 284/4. Digitalizováno v rámci projektu Terežinské album Institutem Terežinské iniciativy.

VELKOOBCHOD FOTOGRAFICKÝMI POTŘEBAMI

EMIL WACHTEL, PRAHA II.

SENOVÁZNÁ S

ŽIROVÝ ÚČET U ČESKÉ
BANKY UNION V PRAZE
ÚČET ČÍS. POŠTOVNÍHO
URADU SEK. V PRAZE
ČÍSLO 26534

ADRESA TELEGRAMU:
FOTOWACHTEL, PRAHA
KOD TELEGRAMŮ: WACHTEL
ČÍSLO 2518 A 3844

V PRAZE, DNE 17. VI. 1935.

P. T. Policejní ředitelství,

Praha

KOLEJ
5
104

Vysvědčení zachovalosti,

kteřé potřebuje jako doklad ku své žádosti na živnostenský
referát magistrátu hlavního města Prahy, o udělení koncese
ku prodeji fotografické literatury.

Jméno: Emil Wachtl
Povolání: fotoobchodník
Rodišť: Švihov, okr. Klatovy
Příslušný: Švihov, okr. Klatovy
Datum narození: 16. července 1880
Bydliště: Praha II, Jeruzalémská 13

Jsem majitelem cestovního pasu č. 1763, vystaveného dne 23. II. 1933
policejním ředitelstvím v Praze.

S veškerou úctou
Emil Wachtl

Blok čís. 2

Stvrzenka

na dávku za úř.
správních dle saz.
nařízení č. 163/25

10 Kč

Datum 28. červ.

17

Před úředním vyznačením

8. KOLEJ
pod 6623
Výpůjčka dne 16. 1935

VELMI NUTNĚ

Dávka dle saz. pol. č. 2
v číslu 10. č. 254/25 sb. z. a nař.
Kč. zaplacená
bůhem a sčítována pol. rejst. 292/35

17. VI. 1935
V PRAZE
ČÍSLO 26534
EMIL WACHTEL

17. VI. 1935
16. 1935
17. VI. 1935

Wachtl Otto
Stolaky
8. března 1929
polit. okres Klatovy
polit. okres Klatovy
bydliště Bratva II. 1782/13
stav svobodný
rodiče Emil a Ignace Jurek s. Hladke-oví
Nový cest. pas. Prodl. a rozš.
Platí k cestě do všude
ev. státní
na dobu do 8. května 1940
účel a cíl cesty odpravit se do vlasti
Spolucestující:
Jméno Pomeř Doba a místo narození
Samela s. Jurek
Vyhотовeno na základě:
Cestovní pas čis. 18. března 1929
Domovský list (přiznání o domov. přísluš.) z Jihlavy č. 23/39 z 8. 4. 1938.
Kláns (rodný) list rpn. m. ob. Klatovy č. 164/35 z 14. 6. 1935.
Oddací list
Příhláška bytová z 18. března 1929
Osvědčení vojensk. knížky z 17. 7. 1933
Vojenské doklady:
Ročník odvodu vojenská knížka
osvědčení dopl. okr. vel. v
hodnost a branný poměr
prostředník
domobr. legít. (osvědčení)
propouštěcí list
Wachtl Otto
předseda

POLICEJNÍ ŘEDITELSTVÍ
V PRAZE.
Pod-ř. V. 1939 č. 278112
Tiskopis
na žádost
o cestovní pas.
Wachtl Otto
Pas vyhotoven dne 15. 1939
a zapsán v seznamu pasů cestovních
pod čís. 13. 808
Pagin. čís. 8872
Přijem pasu stvrzuje dne: 19. 1939
Otto Wachtl
Dávka podle saz. pol. 53. sazebníku A nař.
čís. 191/32 Sb. z. a n. v částce 30 Kč
zaplácena blokem. 11. 1939
Ad acta.
19. 1939
Bryg.

VELKOOBCHOD FOTOGRAFICKÝMI POTŘEBAMI
EMIL WACHTL, PRAHA

ZÍROVÝ ÚČET U ČESKÉ
BANKY UNION V PRAZE

ÚČET POŠTOVNÍ SPORI-
TELNY V PRAZE Č. 205234

ADRESA TELEGRAMŮ:
FOTOWACHTL PRAHA

MEZIMĚSTSKÝ TELEF.
ČÍS. 23133, 33843/4 33844

SENOVÁŽNÁ 8

V PRAZE dne 13. prosince 1938

P.T. Zemský úřad, odd. 20a

Smíchov

Podepsaná firma dovoluje si uctivě žádati o udělení
povolení k promítání amatérských filmů "X. slet všesokolský
v Praze" na večeru Společenského klubu v Praze II, Hotel
Zlatá Husa.

Dovolují si upozorniti, že bude promítáno na přístroji
Bell & Howell opatřeného projekční žárovkou a tudíž absolutně
bezpečného a film sám o sobě jest nehořlavý.

Doufám, že moji žádosti bude laskavě vyhověno a poroučím
se

Václav Křtinec,
nar. 11. 11. 1900 v Praze
Byd. ul. Smíchov, č. 16

v dokonalé účtě

Emil Wachtl

Emil Wachtl

5 **Wachtlová Eve**
jméno a příjmení
zaměstnání **řádkyně**
rok, den a měsíc narození **22. srpna 1927**
rodiště **Boha**
příslušnost **světok**
bydliště **Boha II. 1782**
náboženství **imul**
rodice
manžel-ka
Popis osoby: muž ženy
oblíbený **Z**
barva očí
barva vlasů
zvl. znam.

Nový cest. pas. Prodl. a rozš.
Platí k cestě do **pláze**
na dobu do **6. 5. 1940** a zpět
účel a cíl cesty **podrobně**

Spolucestující:

Jméno	Poměr	Doba a místo narození

Vyhotoveno na základě:
Cestovní pas čis. **25962** z **prův. listu** **Pápa** z **25. 8. 1936**.
Domovský list (potvrzení o domov. přísluš.) z
Křestní (rodný) list
Oddací list
Příhláška bytová z **6. 5. 1927** při kam **S. W. ul.**
Osvědčení berní správy v

Vojenské doklady:
Ročník odvodu vojenská knížka **Spálená otec jímne.**
osvědčení dopl. okr. vel. v
hodnost a branný poměr
prostředník
domobr. legit. (osvědčení)
propouštěcí list

Podobizna

Spálená
podpis držitelky

POJICEJNÍ ŘEDITELSTVÍ V PRAZE
Tiskopis 269
na žádost 16
o cestovní pas.
Wachtlová Eve
Pas vyhotoven dne **2. V. 1939** 19
a zapsán v seznamu pasů cestovních
pod čís. **15798** pagin. čís. pasu
Příjem/pasu stvrzuje dne: **19. 7.**
Spálená
Dávka podle saz. pol. 33. sazebníku A nař.
čís. 191/32 Sb. z. a n. v částce **30** Kč
záplacena blokem. **Z 1. 5.**
Ad acta.
Spálená 19
Spálená

IV2131101

Jméno a příjmení Wachtllová Ignacia

povolání manželka občana stav vdaná

den, měsíc a rok narození 23/11. 1890 nábož. vyznání katol.

rodisko Chargollevsburg polit. okres (Kladno)

příslušnost dnílov polit. okres Kladno

bydliště Ráhu v. Jursatunské. 27. 22

rodice + starší zpl. bratr

manžel Emil

Popis osoby:

Postava fmaklehn'

vlasý hnědý

oči modré

nos duhy

vousy —

ústa rovná

zuby zaborné (zuby)

zvl. znamení —

Doklady:

Občanská legitimace z —

Osvědčení o státním občanství občana v. v. Kladna 23. 11. 1933. 16/33

Domovský list (potvrzení o domov. přísl.) miš. v. v. Kladno, 8. 11. 1933. 6. 3

Křestní (rodný list) miš. v. v. Kladno, 23. 11. 1890. 1890. 1890

Oddací list miš. v. v. Kladno, 23. 11. 1933. 1890. 1890

Doklad o vdovství (rozv.) —

Příhláška bytová Kom. 10. 16/14. 1933

Vojenský doklad:

Vojenská knížka —

Rok odvodu — hodnost —

Hlášen dne —

Osvědčení (propouštěcí list) —

podpis úředníka —

PODŘEDNÍ ŘEDITELSTVÍ
V PRAZE.
12 IX 1939 č. 465451

Tiskopis

na žádost za 269

všeobecnou občanskou 7

legitimaci 1939

Ignacia Wachtllová

Občanská legitimace vyhotovena
dne 16. IX. 1939 19

a zapsána v seznamu občanských legiti-
mací pod čís. 3379

občan v. v. Kladna 23. 11. 1933. 1890. 1890

Přijem legitimace stvrzuje
dne 16. IX. 1939

Ignacia Wachtllová

Uložiti!

22. IX. 1939 19

—

VELKOOBCHOD FOTOGRAFICKÝMI POTŘEBAMI
EMIL WACHTL, PRAHA

ZÍROVÝ ÚČET U ČESKÉ
BANKY UNION V PRAZE

ÚČET POŠTOVNÍ SPORI-
TELNY V PRAZE Č. 205234

ADRESA TELEGRAMŮ:
FOTOWACHTL PRAHA

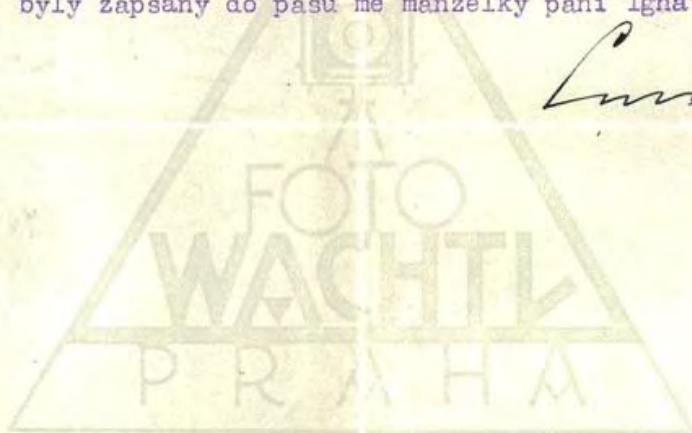
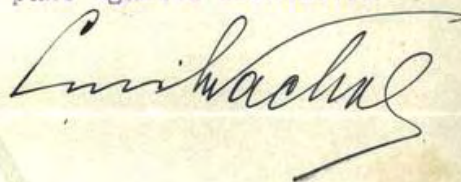
MEZIMĚSTSKÝ TELEF.
ČÍS. 23133, 33843 A 33844

SENOVÁŽNÁ 8

V PRAZE dne 10. ledna 1939

Prohlášení

Že souhlasím s tím, aby moje děti a sice
Eva Marie Wachtlová narozená 22. dubna 1937 a
Otto Wachtl narozený 8. března 1939
byly zapsány do pasu mé manželky paní Ignatie Wachtlové.

Odborný závod pro amatérskou fotografii a kinematografii FOTO-KINO WACHTL

PRAHA II, SENOVÁŽNÁ 8
TELEFON: 23132, 33843, 33844

PRAHA II, NÁRODNÍ TR. 26
TELEFON: 28863

PRAHA XII, FOCHOVA TR. 3
TELEFON: 31361

Jméno

WACHTL

je nerozlučně spjata s fotografickým oborem po mnoho desetiletí. Již v době, kdy fotografie byla úplnou novinkou, byli nositelé jména Wachtl průkopníky tohoto nově se tvořícího umění. Majitel pražské firmy Foto-Kino Wachtl má za sebou čtyřicet let své činnosti ve fotografickém oboru a tedy

40 let zkušeností

Již v mladých letech vstoupil do jednoho z největších fotografických závodů světové úrovně, kde ztrávil přes 20 let a kde měl příležitost poznati obchod ve všech evropských i v mnoha zámořských státech. Tak seznal, že o úspěchu v oboru fotografickém rozhoduje

důkladná odborná znalost a poctivé obchodní jednání

To jsou zásady, na nichž byla vybudována firma Foto-Kino Wachtl v Praze. Jim děkuje firma za svůj rozvoj a úspěch, a nikdy se jich nezděkuje. Firma Foto-Kino Wachtl má v Praze 3 závody. Centrála je v Senovážné ul. č. 8, pobočky jsou na Národní tř. č. 26 a na Fochově tř. č. 3. Celkem je u firmy zaměstnáno přes 50 osob. Personál firmy Foto-Kino Wachtl je dokonale zaveden do všech podrobností amatérské fotografie a kinematografie, dobře informován o všech novinkách v oboru. Dovede zákazníkům odborně a ochotně poradit. Ze jim slouží dobře, dokazuje stále se zvětšující počet zákazníků z Prahy i z venkova, kteří pravidelně vyhledávají Wachtlovy závody, aby si vyžádali rady a pomoci pro zdat svých fotografických i kinematografických snímků. Doba úžasného technického pokroku si přímo vyžaduje, aby při nákupu fotografických potřeb a přístrojů byl vyhledán odborně vedený obchod. U firmy Foto-Kino Wachtl, která jest takto vedena, vás čeká upřímná snaha co nejlépe vám poraditi. Proto byl vydán tento rádce fotoamatérů, který vám odpoví na mnoho otázek. Přejete-li si však věděti více, dostane se vám osobně nebo písemně jakékoliv informace a rady.

Foto: Fotografie žáků židovské školy v Jáchymce z června 1942. Archiv Institutu Terežinské iniciaityvy. Na fotografii označeni Eva a Oto Wachtlovi.

Pracovní list - Foto Emil Wachtl

Rodina Wachtlova

Emil Wachtl (* 16.7.1880) pocházel z obce Švihov na Klatovsku, ale velkou část života prožil v Praze. Ignacie Wachtlová, s níž se oženil v roce 1925 ve Vídni, pocházela z německého Charlottenburgu. Manželé Wachtlovi měli 2 děti - v roce 1927 se jim narodila dcera Eva Marie a v roce 1929 syn Otto.

Wachtlův obchod s fotografickými potřebami sídlil v Jáchymově ulici č. 2, tedy přímo naproti židovské škole, kterou navštěvovaly obě jeho děti.

Protektorát a pronásledování

Jaký byl osud firmy po vzniku Protektorátu a po válce, zatím nevíme. Lze však bezpochyby říci, že během první republiky zaujímala jedno z předních míst ve svém oboru.

Slibnou kariéru Emila Wachtla i osud celé jeho rodiny změnila válka. Rodina zůstala v Praze až do července roku 1942. V květnu 1939 získávají pas pro obě děti, jiné doklady o tom, že by se Wachtlovi pokusili o vystěhování, nemáme. Obě děti navštěvovaly v posledních měsících její existence židovskou školu v Jáchymově ulici. V červenci 1942 byla celá rodina deportována do Terezína, odkud měla po týdnu odjet dál do ghetta v Minsku. Transport AAy však do Minsku nikdy nedorazil. Celá rodina zahynula v městečku Baranoviči (dnešní Bělorusko).

Foto Wachtl

V druhé polovině 30. let měla firma Foto Wachtl 3 provozovny: v Senovážné ulici, kde bylo hlavní sídlo firmy, na Národní třídě a na Fochově (dnešní Vinohradské) třídě. Jednalo se tedy o větší firmu s 50 zaměstnanci. Wachtlovy závody měly být hodně využívány zákazníky z Prahy i venkova. Firma si zakládala na tom, že důkladně školení zaměstnanci dokázali zákazníkům odborně poradit. Svoji firmu Emil Wachtl vybudoval na základě svých dlouholetých zkušeností. Kromě prodeje fotografických a kamerových přístrojů, fotografických filmů a odborné literatury se firma věnovala též vyvolávání a zpracování fotografií a filmů a prodávala veškeré příslušenství pro domácí vyvolávání. V nabídce byly přístroje předních značek té doby. Firma disponovala též mechaniky, kteří se věnovali opravám fotopřístrojů pro veřejnost. Pro zájemce o amatérskou kinematografii nabízela i zaškolení do problematiky a ti zájemci mohli též využívat „předváděcích síní“ pro promítání. Základní strategie firmy spočívala v tom, aby zákazníci byli spokojeni se svou vlastní tvorbou a ta jim přinášela radost. Z dochovaných ceníků, katalogů a propagačních

letáků je patrné, že se nechtěli spokojit jen s pouhým prodejem, ale snažili se také, aby se fotografie stala co nejvíce rozšířeným koníčkem dostupným pro co nejvíce lidí. Firma bezesporu stála u rozšíření fotografie jako takové v Československu. Kromě prodeje koncovému uživateli dodávali zboží i maloobchodníkům s fotografickými potřebami - jejich sklad sloužil jako velkoobchod.

Firma Foto Wachtl se soustředila hlavně na prodej přístrojů pro fotoamatéry, ale prodával též studiové fotoaparáty, jeden z nich byl součástí ostravského fotoateliéru Jana Spisara. Wachtlova firma se zabývala také veřejným promítáním - v roce 1938 zprostředkovala promítání amatérských filmů z X. všesokolského sletu v Praze v hotelu Zlatá Husa.

Protižidovská opatření v Československé republice a v Protektorátu Čechy a Morava v letech 1939-1942

Níže uvedený seznam protižidovských nařízení, který vešel v platnost v Československu a Protektorátu Čechy a Morava, je jen velmi stručnou a zjednodušenou verzí všech opatření omezujících práva Židů, která byla přijata. Úplný počet všech protižidovských nařízení lze jen těžko vyčíslit. Nařízení byla vydávána různými institucemi – od vlády přes jednotlivá ministerstva (zemědělství, obchodu, školství), po úřady v jednotlivých obcích. Jejich počet dosáhl několika set.

Mezinárodní situace	
28. 7. 1914	Počátek první světové války.
28. 10. 1918	Vznik Československa.
11. 11. 1918	Konec první světové války.
28. 6. 1919	Versailleská mírová smlouva. Německo utrpí územní ztráty a musí platit obrovské válečné reparace.
25. 10. 1929	Krach Newyorské burzy. Vypuknutí Velké hospodářské krize.
31. 1. 1933	Jmenování Hitlera říšským kancléřem. Jsou zaváděna protižidovská opatření a opatření proti politické opozici.
16. 9. 1935	Přijetí tzv. norimberských zákonů.
12. 2. 1938	Připojení (Anschluss) Rakouska k nacistickému Německu.
29. 9. 1938	Mnichovská konference – postoupení pohraničních území Československa sousedním zemím.
16. 3. 1939	Okupace Československa, vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava.
1. 9. 1939	Vyhlášení války Polsku, začátek druhé světové války.
22. 6. 1941	Německo napadlo Sovětský svaz.

Protižidovská opatření v Československu (1939)	
Leden 1939	Zaváděná opatření omezující práva a pobyt emigrantů. Zaváděná první protižidovská opatření – zákaz zaměstnání Židů ve státní správě.

Pracovní list - Protižidovská opatření 1939-1942

Protektorát Čechy a Morava	
1939	
jaro 1939	
	Zákaz zaměstnávání Židů jako právníků, učitelů, lékařů a státních úředníků.
březen 1939 – březen 1940	Židé musí odevzdat veškeré finance a cennosti do správy státu. Veškeré platby Židům smí být vypláceny pouze na tzv. vázaný účet. Z tohoto účtu smí Židé vybírat pouze malou částku každý týden. Židé nesmí prodat ani darovat svůj zbylý majetek.
21. 6. 1939	Na území Protektorátu vstupují v platnost norimberské zákony. To znamená, každý, kdo má alespoň jednoho prarodiče Žida, je považován za Žida. Vztahují se na něj veškerá opatření uvedená v této tabulce. Židé a ne-Židé (árijci) nesmí vstoupit do manželství.
léto 1939	
	Zákaz vstupu Židů na městské plovárny a veřejná koupaliště. Zákaz výuky židovských dětí na německých školách. Židé nesmí používat stejné místnosti s árijci v nemocnicích, sanatoriích, kavárnách, hostincích, restauracích apod.
1. 9. 1939	Napadení Polska Německem, začátek druhé světové války.
	Je zaveden přidělový systém na potraviny, oděvy a mýdlo pro všechny obyvatele Protektorátu Čechy a Morava. To znamená, že každý mohl koupit pouze omezené množství potravin, oblečení, obuvi, látek, hygienických potřeb. Množství do každé domácnosti bylo podmíněno počtem členů domácnosti, jejich věkem, pohlavím a zaměstnáním. Přidělené zboží směli odebírat pouze v jednom konkrétním obchodě. Příděly Židů byly menší než příděly ostatních obyvatel Protektorátu.
podzim 1939	
17. 10. 1939	První transport evropských Židů na východ směřuje z Ostravy do Niska.
	Povinnost okamžitě odevzdat rozhlasové přijímače. Zákaz vycházení po 20. hodině pro Židy. Židé jsou vyloučeni ze všech spolků. Židé nesmějí navštěvovat sportovní hřiště ani jako diváci.

Pracovní list - Protižidovská opatření 1939-1942

1940	
zima 1940	
	Židům jsou zakázány návštěvy divadel a kin. Zákaz vstupu a pobytu Židů ve všech veřejných sadech a zahradách (dnes parcích). Občanské legitimace Židů musí být označeny červeným písmenem J.
léto 1940	
	Pro Židy stanovena nákupní doba od 11 do 13 a od 15 do 16.30 hodin. Židům je zakázán vstup do všech kaváren a restaurací. Zákaz přijímání židovských žáků do českých škol.
podzim 1940	
	Omezení dopravy v tramvajích pro Židy. Židé smí jezdit jen posledním vozem soupravy, má-li tramvaj dvě plošiny. Má-li tramvaj jen jeden vůz, jsou Židé z dopravy vyloučeni. Židům je zakázáno měnit bydliště a opouštět jeho obvod. Židům je zakázán přístup do lesů. Židům je zakázán přístup do některých ulic v centru Prahy.

Pracovní list - Protižidovská opatření 1939-1942

1941	
zima 1941	
	Židům jsou odňaty telefony. Židé musí odevzdat kožešinové a vlněné oblečení. Židům je odebrán příděl jablek. Židé nesmí dostávat poukázky na šaty. Židé jsou povinni vrátit rybářské lístky - zákaz rybaření.
léto 1941	
	Židé nesmějí dostávat příděly cukru. Židům jsou odebrány příděly luštěnin.
podzim 1941	
15. 9. 1941	Všem Židům od 6 let věku nařízená povinnost viditelného označení žlutou židovskou hvězdou.
27. 9. 1941	Nastoupil nový říšský protektor Reinhard Heydrich.
29. 9. 1941	Uzavřeny všechny synagogy a židovské modlitebny.
	S Čechy, kteří pomáhají Židům, bude dále jednáno jako se Židy.
	Židé nesmí opustit obec nebo obvod bydliště bez policejního povolení. Židům je zakázán vstup do veřejných knihoven.
	Židům zakázáno kouřit tabák a obstarávat si tabákové výrobky. Židé smí používat pouze nejnižší třídu vlaků. Židé mají zakázáno odebírat holící mýdlo. Je zakázáno poskytnout Židům ovoce a cukrovinky. Je zakázáno prodat nebo darovat Židům marmelády a džemy. Je zakázán prodej sýrů Židům. Zákaz prodat nebo darovat Židům ryby, drůbež nebo zvěřinu. Židé nesmí odebírat cibuli.
	Židé ztrácejí nárok na plat v době nemoci a na rodinné příplatky. Židé ztrácejí nárok na placenou dovolenou. Židé ztrácejí nárok na příplatek za práci přesčas, o nedělích a svátcích. Židé smí být zaměstnání pouze odděleně od ostatních zaměstnanců. Židé nesmí používat trolejbusy a autobusy .
	Židé mají zakázáno prodat nebo darovat majetek, který jim zbyl.
16. října 1941	Odjíždějí první transporty z Prahy na východ. Směřují do Lodže.
	Zákaz vystěhování Židů z Říše a z Protektorátu
24. listopadu 1941	Začátek transportů do koncentračního tábora Terezín.

Pracovní list - Protižidovská opatření 1939-1942

1942	
	Je zakázán prodej českých novin a časopisů Židům. Židé musí odevzdat lyže a jízdní kola. Židé musí nahlásit a posléze odevzdat psy, kočky a okrasné ptactvo.
Leden 1942	Zahájení transportů z Terezína směřující do vyhlazovacích táborů na východě.
27. 5. 1942	Atentát na říšského protektora Reinharda Heidrycha, který 4. 6. 1942 umírá.
Červen 1942	Židovské školy jsou uzavřeny. Zákaz vzdělávání židovských dětí.
26. 10. 1942	Z Terezína odjíždějí první transporty do Auschwitz-Birkenau.

1945	
27. 1. 1945	Osvobození Auschwitz.
8. 5. 1945	Konec druhé světové války v Evropě.
9. 5. 1945	Osvobození Prahy.

Návštěva místa paměti

Anotace: Návštěvou místa paměti získá probíraná látka plastičtější tvar. Události popisované na papíře získají konkrétnější obrysy, žáci si lépe zapamatují samotnou událost a získají k ní vztah. Současně získají náhled na to, jak se společnost vyrovnala s minulostí, jaký k ní zaujala postoj.

Cílová skupina: Návštěvu místa paměti můžeme absolvovat v jakémkoliv věku. Věku a úrovni znalostí přizpůsobíme obsah a formu návštěvy.

Časová dotace: Záleží na místě, kam se vypravíte. Může být jedna až dvě vyučovací hodiny při návštěvě památníku nebo pamětní desky v okolí školy, nebo celodenní akce, pokud se vypravíte na místo, kde bydleli hrdinové vašeho příběhu, nebo na místo bývalého koncentračního tábora.

Způsob práce: Samostatná práce, práce ve skupinkách, prohlídka místa paměti s průvodcem.

Kompetence pro demokratickou kulturu: Porozumění nutnosti dialogu mezi vzájemně odlišnými skupinami, nutností dodržování lidských práv a zákonů pro všechny. Rozvíjí schopnost naslouchání, respektu, podporuje schopnost jednotlivce a skupiny převzít odpovědnost za své činy. Rozvíjí schopnost porovnat již známé nebo všeobecně přijímané informace s informacemi novými a případně pozměnit svůj názor.

Tváří v tvář historii: Vyrovnání se s minulostí. Rozhodnutí angažovat se.

Metodika a postup:

- Před návštěvou místa paměti proberte alespoň obecně s žáky historii spojenou s místem, v případě, že navštívíte bývalý koncentrační tábor nebo památník, můžete zařadit aktivitu, která žákům pomůže pochopit postavení obětí v tehdejší společnosti, souvislosti s dalšími událostmi atd.
- Nezapomeňte je upozornit na přírodní podmínky jako terén, počasí. Nevhodná obuv nebo nedostatečné oblečení může zážitek z místa znehodnotit.

1) Před návštěvou:

- Zjistěte, jestli místo, na které se chystáte, žáci znají nebo ho již dokonce

Já a my

Člověk
a společnost

Historická studie

Vyrovnání se
s minulostí

Rozhodnutí
angažovat se

navštívili. Co o něm vědí? Jakou má souvislost s učební látkou, kterou jste již probírali? Hledejte souvislosti s ostatními předměty: historie – zeměpis – přírodovědní předměty – společenské vědy.

- Zajistěte všechny organizační náležitosti – dopravu, stravování, pokud je to relevantní vstupenky, průvodce, případně pronájem učebny.
- Připravte si program na místě krok po kroku. Ukažte vztah mezi historií a místem, na které jste se vypravili. Získejte předem dostatek informací o historii místa. Můžete pro žáky připravit pracovní listy, které vyplní v průběhu návštěvy nebo nebo v učebně po návratu.
- Pokud máte možnost, požádejte o provedení místem zkušeného průvodce nebo pozvěte někoho, kdo má k místu osobní vztah. Připravte si otázky pro něj předem (příprava viz Pracovní list).

2) Na místě:

- Realizujte návštěvu podle předem připraveného programu.
- S přehledem a beze stresu vyřešte všechny neočekávané situace, které nastanou.
- Nezapomeňte na reflexi. Ptejte se žáků, co na ně zapůsobilo nejvíce. Co se naučili nového? Proč je místo paměti právě na tomto místě?

3) Na závěr (na místě nebo ve škole):

- Je místo paměti důstojnou připomínkou událostí, obětí?
- Jak bychom si měli připomínat oběti, aby zůstaly v paměti společnosti a připomínka vyjadřovala respekt k nim i k pozůstalým?

Alternativy, jak návštěvu uzavřít:

- Kdyby jste měli navrhnout pamětník obětem – jak by vypadal – nakreslete nebo popište.

Nebo

- Napište vzkaz obětem. Kdo chce, může přečíst svůj vzkaz nahlas.

Nebo

- Návštěvu místa paměti můžete reflektovat pomocí metody pětilístek.

Pokud žáci souhlasí, můžete výstupy vyvěsit ve třídě na nástěnku.

Já a my

Člověk
a společnost

Historická studie

Vyrovnaní se
s minulostí

Rozhodnutí
angažovat se

Já a my

Člověk
a společnost

Historická studie

Vyrovnání se
s minulostí

Rozhodnutí
angažovat se

Pětilístek¹

Pětilístek je pětiřádková „básnička“ (název pochází z francouzského cinquains – pět), která pisatele vede, aby své názory a znalosti shrnul podle následujícího schématu.

*Do první řádky napíše jednoslovný název pro téma (obvykle podstatné jméno).
Do druhé řádky napíše dvouslovný popis tématu, jeho podstatných vlastností, jak je vidí pisatel (odpověď na otázku: Jaké je téma?). Třetí řádku sestaví ze tří slov vyjadřujících dějovou složku tématu – tedy, co „téma“ dělá nebo co se s ním děje.
Do čtvrté řádky autor pětilístku napíše větu o čtyřech slovech, která se vztahuje k tématu (sloveso může chybět).
Do poslední řádky vymyslí jednoslovné synonymum, které rekapituluje podstatu tématu.*

Podstatou metody je dovednost shrnout stručně nějaké téma, názor, svůj postoj. Vytvoření této jednoduché „básničky“ po jejím autorovi vyžaduje, aby svůj názor, své pojetí tématu či vědomosti vyjádřil co nejvýstižněji. Současně je metoda velmi bezpečná, protože je zřejmé, že každý žák píše sám podle sebe, a nehodnotí se, co je a co není tzv. špatně – cílem je umožnit žákovi vyjádřit vlastní uchopení a pochopení problematiky. Metodu je vhodné použít v závěrečné fázi hodiny, kdy si žáci mají vytvořit vlastní koncept toho, co se naučili.

Postup:

- 1) Vysvětlíte žákům metodu.
- 2) Jednotlivé pokyny píšete postupně na tabuli.
- 3) Nechte žáky, aby si své výtvary přečetli ve dvojici a sami doporučovali něčí práci k přečtení.
- 4) Vyzvěte žáky, aby se ptali mezi sebou, proč napsali právě to či ono.
- 5) Nechte žáky přečíst několik prací, odvolávejte se na to, co v nich zaznělo. Ptejte se, proč žáci zvolili tu či onu formulaci.

Schéma Pětilístku

Název (obvykle podstatné jméno).

Popis (jaký/á je?)

Co dělá?

Věta o čtyřech slovech.

Opětná formulace podstaty (synonymum).

Možné otázky pro zpětnou vazbu:

Která informace/souvislost, kterou měli ve svých Pětilístcích tví spolužáci, tě nejvíce zaujala?

Příprava rozhovoru²

Anotace: V případě, že zveme jako průvodce na návštěvu místa paměti nebo na besedu do školy pamětníka, tedy člověka, který, který má k místu nebo události osobní vztah, případně odborníka na vybranou oblast, žákům i hostu zjednodušuje situaci, pokud jsou na rozhovor / besedu připraveni.

Proč a jak se připravit na rozhovor? Jak takový rozhovor vést?

Časová dotace: 30 minut. Samotná beseda by neměla trvat víc než hodinu a půl i v případě, že host mluví hodně zajímavě a žákům zůstávají nezodpovězené otázky. Po této době jsou již host i žáci unaveni a postupně ztrácí pozornost.

Způsob práce: Práce ve dvojicích, beseda.

Kompetence pro demokratickou kulturu: Při přípravě aktivita rozvíjí schopnost porovnávat informace z různých zdrojů a analyzovat je, respektovat názory druhého a svoje tvrzení podložit argumenty. Samotná beseda rozvíjí schopnost naslouchat a přesně formulovat. Host může inspirovat jednotlivce ke změně hodnot a postojů.

Tváří v tvář historii: Vyrovnání se s minulostí.

Metodika a postup:

Když se řekne historie, většina lidí si představí tlusté knihy, stohy dokumentů v archivech, případně hrady a zámky. Ve skutečnosti je historie všude kolem nás, v našich vlastních rodinách a komunitách, v živých vzpomínkách a zkušenostech starých lidí. Stačí se jich pouze zeptat a oni nám budou vyprávět tolik příběhů, že bychom jimi naplnili celé knihovny. Takovým vyprávěním říkají historikové orální historie (oral history).

Každý člověk může vyprávět jedinečný příběh svého života. Někteří lidé prožili během svých životů důležité události „velkých dějin“, například druhou světovou válku, někteří nikoli. Bez ohledu na to však máme všichni zajímavé zážitky, o které se můžeme podělit.

Já a my

Člověk
a společnost

Historická studie

Vyrovnání se
s minulostí

Rozhodnutí
angažovat se

Navíc, historické dokumenty a knihy nám nemohou říci o minulosti vše. Často se totiž soustřeďují na důležité osobnosti a velké události a mají tendenci zapomínat na obyčejné lidi, kteří žijí své každodenní životy. Také často zapomínají na lidi na okraji společnosti – národnostní menšiny, invalidy nebo nezaměstnané. Jejich hlasy a příběhy v těchto knihách často nezazní.³

- Jedním ze způsobů, jak přiblížit historii žákům, je pozvání hosta, může to být pamětník, nebo pokud jde o události časově vzdálené, můžete pozvat potomky zvolené osoby nebo člověka, který se daným tématem intenzivně zabývá, například historika nebo umělce. Tato metodika se zabývá jedním ze způsobů, jak zapojit žáky do přípravy besedy.

- Požádejte pamětníka, kterého chcete do školy pozvat, aby vám o sobě napsal několik stručných vět, případně se s ním setkejte s předstihem, pohovořte s ním a informace poté napište sami. Jde o to, aby žáci měli ještě před besedou základní představu o tom, kdo s nimi bude mluvit, kdy a kde se narodil, jaké bylo jeho povolání, kterých období moderních dějin se jeho příběh dotýká. Zde je příklad fiktivního medailonu:

„Josef Novák se narodil v roce 1937 v Chrudimi. Jeho otec zde provozoval malý obchod s drogerií. Josef studoval obchodní akademii a poté nastoupil do obchodu svého otce. Za druhé světové války ukrývali tříčlennou židovskou rodinu. Obě rodiny válku přežily. V roce 1952 přišla rodina o obchod. V roce 1969 Josef emigroval a do roku 1991 žil v Rakousku. Nyní žije částečně v Chrudimi a v rakouském Grazu.“

- Oznamte žákům, že jste do školy pozvali hosta / pamětníka, abyste jim poskytli možnost prozkoumat události, o kterých je v dějepise řeč, z úhlu pohledu člověka, který je zažil. Řekněte, že na besedu či rozhovor s pamětníkem je třeba se připravit. Na konci této lekce budou žáci vědět proč je to třeba a jak to nejlépe udělat.

Já a my

Člověk
a společnost

Historická studie

Vyrovnění se
s minulostí

Rozhodnutí
angažovat se

• Rozdělte žáky do vhodných pracovních skupin podle své zkušenosti (páry, trojice...). Nabídněte jim medailon hosta / pamětníka, se kterým se setkají (viz rámeček). Poskytněte jim také kopii tabulky (viz Pracovní list č. 1), případně si takovou tabulku mohou sami vytvořit. Podle potřeby upravte jednotlivé řádky. Můžete pracovat s jednotlivými lety, pětiletkami nebo dekádami.

• Vyzvěte žáky, aby využili medailonu pamětníka a do levého sloupce tabulky zapsali co nejvíce událostí z jeho života. Ať zapíší: Kdy chodil pamětník do základní školy? Kdy byl plnoletý? Co se stalo, když mu bylo 30, 40, 50 let?

• Nyní je vyzvěte, aby využili své paměti, svých poznámek, učebnic a jiných zdrojů informací, a do pravého sloupce tabulky zapsali události tzv. „velkých dějin“. Nemusí jít pouze o notoricky známé události jako je druhá světová válka, byť ty by tam neměly chybět. Až budou tabulky zaplněné událostmi, žáci by měli zformulovat několik tvrzení typu: „Když vypukla druhá světová válka, panu Josefu Novákovi byly tři roky.“

• Sdělte nyní žákům, že pro rozhovor s hostem / pamětníkem je třeba připravit si sadu otázek. Vyzvěte je, v každé skupině zformulovali nejméně tři otevřené otázky. Inspirací mohou být následující okruhy:

- pamětníkovo dětství
- běžný život (práce, rodina, volný čas...)
- jeho vnímání a prožívání některých dějinných událostí
- jeho zpětné hodnocení některých dějinných událostí
- motivace hosta zabývat se daným tématem

Dále žáci zformulují vhodnou žádost o návrat k tématu, pokud by host příliš odbočil od tématu nebo se nechal unést a začal moralizovat a kritizovat současnost apod.

Poznámky:

• celou aktivitu je možné zkrátit na seznámení se s medailonkem hosta a přípravu otázek. Kontext můžete vytvořit krátkým výkladem. Příprava otázek je však důležitá, protože někteří lidé začnou

Já a my

Člověk
a společnost

Historická studie

Vyrovnání se
s minulostí

Rozhodnutí
angažovat se

krátkým úvodním slovem a pak raději odpovídají na otázky žáků.

Jiní naopak mluví dlouho. Pak je dobré hosta před koncem vymezeného času zastavit a dát prostor žákům, aby položili hostovi otázky – buď z připravených, nebo takové, kterými reagují na hostovo povídání.

- Někdy se stane, že je host / pamětník historicky nepřesný. Správné informace žákům doplňte až v další hodině, nikdy hosta neopravujte. V případě nevyhnutnosti zformulujte rozdílnou informaci do otázky.

Na závěr

Práce s autentickými zážitky – práce s historickými dokumenty, návštěva místa paměti, setkání s pamětníkem nebo vůbec člověkem, který je ochoten sdílet své zkušenosti, je pro žáky silným formativním zážitkem. Pomáhá žákům pochopit smysl událostí, uvědomovat si dopad zákonů, jejich spravedlivého nebo ne-spravedlivého uplatňování, význam dodržování lidských práv. Žáci se učí se smysluplně ptát, tak aby pro ně byl zážitek obohacující. Správně zvolené setkání může pomoci žákům uvědomit si svou hodnotu, stimulovat víru ve vlastní schopnosti a přijmout odpovědnost za svoje jednání v minulosti i budoucnosti.

Ráda bych to ilustrovala příkladem z praxe. Ve třídě, ve které bylo mnoho žáků z problematičtějšího socioekonomického zázemí, jsme v průběhu jednoho roku navštívili se žáky místo paměti (Terezín), potkali se s pamětníkem holocaustu a žáci se setkali se studentem, kteří ještě před maturitou dokázal rozběhnout aktivity ve prospěch ostatních žáků. Tady si dovoluji citovat ze závěrečné reflexe žáků osmé třídy ZŠ (pracovali jsme pouze s jednou třídou ze školy), ve které popisují, co se za ten rok změnilo:

„Naučil jsem se přemýšlet jinak.“

„Uvědomil jsem si, že snědí lidi, nebo jiné skupiny, jsou nakonec stejní jako my.“

„Naučila jsem se, že musíme být aktivní a snažit se něco změnit.“

„Budu se snažit ověřovat zprávy na internetu.“

„Naučil jsem se, že si mám jít za tím, co chci dělat a získávat zkušenosti.“

„Došel jsem k tomu, že pořád můžu udělat něco se svou budoucností.“

Já a my

Člověk
a společnost

Historická studie

Vyrovnaní se
s minulostí

Rozhodnutí
angažovat se

Příprava na rozhovor nejen s pamětníkem

Co si lidé pamatují? Každý z nás časem zapomíná, každý si pamatujeme něco jiného a nějak jinak. Vzpomínky jedněch jsou přesnější než druhých a z důvodů, které nám nejsou zcela jasné, si lidé často lépe pamatují své mládí, než pozdější události. Všechny vzpomínky jsou směsí faktů a názorů. Obojí je důležité. Způsob, jakým lidé rozumějí historickým událostem a jak na ně vzpomínají, je sám o sobě historicky velmi důležitý. Když děláme rozhovor s pamětníkem, je důležité ujistit ho, že nás zajímá právě jeho pohled na minulé události, jeho historická zkušenost, že stojíme o to slyšet a zaznamenat jeho příběh.

Dříve než budete s někým dělat rozhovor, je dobré se teoreticky připravit. Měli byste o tématu, období nebo problému, o kterém bude host / pamětník mluvit, něco vědět. Prostudujte literaturu, internetové stránky, novinové články apod. Pomůže vám to klást doplňující otázky a lépe chápat někdy poněkud nesourodé povídání.

Je dobré mít v zásobě několik otázek, používejte je však opatrně: např. v případě, že budete chtít pamětníka vrátit, pokud příliš odbočí od tématu, případně pokud vás bude zajímat něco konkrétního.

Používejte jednoduché a srozumitelné otázky. Nevkládejte do otázek odpovědi, nepodsouvejte své názory a očekávání. „Jaké bylo vaše dětství?“ je lepší otázka než „Asi jste měl těžké dětství, že?“

Budete také potřebovat otázky, kterými si ujasníte, ve které části příběhu právě pamětník je. Například: „Dokázala byste si vzpomenout, ve kterém roce k tomu došlo?“

Také se vám hodí otevřené otázky, ve kterých se budete zajímat o pocity, hodnocení a názory pamětníka. Například: „Jak jste se při tom cítil?“.

Nepřerušujte pamětníka necitlivě. Nekladte příliš mnoho otázek. Vaším záměrem je nechat ho mluvit, případně ho k tomu povzbudit. Pozorně poslouchajte a udržujte oční kontakt, občas přitakejte, přikývněte. Buďte uvolnění, nespěchejte. V žádném případě se nepouštějte do sporu! Cílem rozhovoru není polemika s pamětníkem, jeho poučování a přesvědčování.

Na druhou stranu nemějte strach klást doplňující otázky. Pokuste se šikovně odkrýt motivy jednání pamětníka v zajímavých životních situacích. Někdy se můžete zeptat na zdánlivě bezvýznamné věci, které mohou vyvolat další vzpomínky, například: „Vzpomínáte si, co jste dělal 15. března 1939?“ „Vybavujete si – z té či oné situace – nějaké zvuky či vůně?“ atd. Pokud bude host / pamětník trpět předsudky, můžete se zeptat, proč má ten názor, ale nepokoušejte se mu jej vyvrátit. Jakmile vycítíte, že by mohlo dojít ke konfliktu, ustupte. Pamětník nemůže minulost změnit, proto otázka: „Myslíte si dnes / s odstupem času, že jste v této situaci mohla udělat něco jinak?“ je lepší a méně nebezpečná, než „Proč jste něco neudělala?“.

Když rozhovor skončí, poděkujte a ujistěte pamětníka, že to pro vás bylo zajímavé setkání. Možná se bude pamětník chtít dozvědět něco o vás. Je slušností odpovědět, i on vám o sobě hodně řekl. Pokud ze setkání s pamětníkem má vzniknout nějaký výstup (nahrávka, referát, rozhovor do školního časopisu apod.), sdělte mu, jak a k čemu výstupy použijete. Ujistěte ho, že pokud bude mít zájem, svou práci mu poskytnete.⁴

Pracovní list - příprava na rozhovor

	Události ze života pamětníka	Události „velké historie“
1930 - 1939		
1940 - 1949		
1950 - 1959		
1960 - 1969		
1970 - 1989		
Od 1990		

Poznámky a literatura:

¹ Mgr. Irena Poláková, Pětিলístek - popis metody [online].[Cit. 7. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.ucenibezucebnic.cz/index.php?id=519>.

² Zpracováno podle Příprava besedy s pamětníkem [online], Naši nebo cizí. Židé v eském 20. století. [Cit. 7. 6. 2019]. Dostupné z: <http://www.nasinebocizi.cz/metodicke-materialy/priprava-besedy-s-pametnikem/>.

³ „Making Oral History“ (úvodní článek webu 20th Century VOX na vzdělávacím portálu BBC education), <http://www.bbc.co.uk/education/20cvox> [cit. 2. 6. 2019]. Upraveno, kráceno.

⁴ „Making Oral History“. Upraveno, kráceno.

www.holocaust.cz:

[Databáze obětí](#)

[Chronologický přehled transportů](#)

[Foto Emil Wachtl](#)

Od dokumentů k příběhům a sobě samým.
Kompetence pro demokratickou kulturu.
Sešit 5: Zážitkové učení

Editor: Dana Gabařová

Odborný garant: Tereza Štěpková

Autoři textů: Dana Gabařová, Marie Smutná

Jazykové korektury: Marie Smutná, Eliška Waageová

Děkujeme za poskytnuté materiály a texty organizacím a autorům: Centrum občanského vzdělávání, Židovské muzeum v Praze, Anne Frank House – Amsterdam, Michal Dubec, Irena Poláková, Maja Nenadovič a Tvrtko Pater, Marie Pospíšilová

Grafika a DTP: Eliška Waageová, Dana Gabařová

Rok vydání: 2019

Místo vydání: Praha

Tato publikace je spolufinancována z Evropského sociálního fondu a rozpočtu hlavního města Prahy.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

© Institut Tereziánské iniciativy
ISBN: 978-80-906000-5-8